

EDITORIAL

Současná česká škola stojí před řadou zásadních výzev. Jednou z nich, která všem ostatním apelům dominuje, je opakovaně proklamovaný imperativ změny. Proměna školy je v kontextu vývoje společnosti a diktátu nově postulovaných paradigmat výchovy nejen přirozená, ale také zcela logická a nutná. Škola by popřela svou funkci, pakliže by ustrnula a nereflektovala měnící se směr pohybu a potřeby společnosti. Potřebuje však k tomu pomoc a podporu.

Z pohledu samotných škol může být totiž pojem „změna“ vnímán jako silně nadužívaný. Zejména, je-li vnucována z vnějšku, a není-li ve složitosti „turbulentních vod výchovy“ citlivě a přesněji cílena i k jeho specifickému obsahovému zakotvení. Snad i proto může pak řediteli a zejména učitelům zcela unikat hlubší smysl očekávaných proměn, jejich podstata a širší souvislosti. Důsledkem je nepochopení, přirozenou reakcí nepřijetí a odmítání.

Požadovaná změna v práci školy vyznívá též nedůvěryhodně, bývá-li postulována jen v poloze pozitiva a pokroku. Jakoby při změně neexistovalo žádné riziko nezdaru, jakoby změna měla být cílem a nikoliv „jen“ prostředkem posunu a jakoby se všechny změny posledních dvou dekad prosazované vzdělávací politikou projevíly v terénu školy vždy jen produktivně. Připomeňme navíc, že atributem výchovy je spíše stabilita a že české školy nejsou nikterak „nehybnými“ organizacemi, ve kterých vše hladce plyne a kde je proto akčnost změn toužebně a netrpělivě očekávaným zpestřením jinak nudného života. Je tomu samozřejmě naopak. Školy prošly v posledních letech množstvím změn v oblasti řízení i vnitřního fungování, mnohdy ovšem bez náležitého finálního zhodnocení. Každodenně jsou konfrontovány s problémy, které nejsou jen z minulosti „zděděné“, ale přinášejí je právě současně požadované změny, kumulace tlaků i chaotičnost vnějších zásahů.

Na školy jsou tak na jedné straně kladeny stále nové a obtížné řešitelné úkoly, společnost má ve směru k funkci škol i k práci učitelů vysoká očekávání. Na straně druhé ovšem těmto nárokům ani zdaleka neodpovídá vynaložená podpora společnosti, ani její péče o školu a učitele. Školy přitom právě v čase měnících se vnějších požadavků potřebují diferencovaný systém pomoci a podpory, který se jim však zatím dostává spíše výjimečně.

Koncept řízení školy jako učící se organizace může řadu uvedených problémů současné školy eliminovat. Změnou paradigmatu vedení lidí, jejich participací, týmovým přístupem, ochotou učit se apod. Učící se organizace nabízí především ale otevřenější šance pro rozvoj celé školní komunity zcela v intencích požadavků na konkurenceschopnost ve vzdělávání. Je schopná fungovat jako uvnitř se rozvíjející entita, využívající i vnějších zdrojů podpory.

K naplnění ambice fungování českých škol na principu učící se organizace je však nutno mnohé učinit a urazit ještě dlouhou cestu, a to nikoliv jen uvnitř samotných škol. Naznačují to z různých úhlů pohledu na daný problém i následující

studie založené na výzkumných zjištěních. Nezbytná je k tomu ochota, adekvátní komunikace, důvěra a zejména výraznější adresná a odborně vedená vnější podpora těmto školám.

Karel Starý, Petr Urbánek